

- құбырларды пайдалану тиімділігін арттыру үшін заманауи технологиялар мен мониторинг әдістерін енгізу;
- әртүрлі энергия көздері мен көлік жолдары арқылы елдің энергетикалық қауіпсіздігін қамтамасыз ету стратегияларын құру.

Бұл күш-жігер Қазақстанның жаһандық энергетикалық нарықтағы маңызды қатысушы ретіндегі ұстанымын нығайтуға және энергетикалық сектордағы тұрақтылықты қамтамасыз етуге бағытталған.

Қорытындылай келе, Қазақстандағы құбыр көлігін дамыту елдің экономикасының тұрақтылығына және энергетикалық қауіпсіздігіне ықпал ететін стратегиялық маңызды аспект болып табылады. Құбыр инфрақұрылымының спецификациялары, кеңейту және жаңғырту Қазақстанның энергетикалық ресурстарды әртараптандырылған және тиімді пайдалануға деген ұмтылысын көрсетеді. Құбырларды дамытуда инновацияларды, бағыттарды әртараптандыруды және экологиялық жауапкершілікті қолдау тек экономикалық өсуді ғана емес, сонымен қатар қазіргі заманғы тұрақты даму стандарттарының сақталуын қамтамасыз етеді. Құбыр көлігі саласындағы мұндай күш-жігер Қазақстанды әлемдік энергетикалық нарықтың маңызды қатысушысы ретінде көрсетеді және оның ұзақ мерзімді энергетикалық тұрақтылығын қамтамасыз етуге ықпал етеді.

Пайдаланған әдебиеттер тізімі

1. Карымсакова Э.С. Исторические аспекты транспортировки высокостывающей нефти в западном Казахстане. Астореф. дисс на соискание ученой степени. Уфа, 2003. – 10 с.
2. Баяхметов Т. Б. Перспективы развития нефтепроводного транспорта и повышение коммерческих результатов от экспорта сырья. Алматы, 2001.

ӘӨЖ 567.941

ДИЛЕРЛІК ОРТАЛЫҚТАРДАҒЫ ИМПОРТТАЛҒАН АВТОКӨЛІКТЕРГЕ ШОЛУ

Бөпіштай Тынысбек Палманұлы

Bopishtay.tynysbek@mail.ru

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, «Көлік, көлік техникасы және технологиялары» білім беру бағдарламасының 2 курс магистранты, Астана қаласы,
Қазақстан

Автокөлік жүргізушілерінің отандық немесе шетелдік ескі көліктерден жаңа көліктерге «ауысуы» есебінен біздің елімізде шетелдік автокөліктер нарығы әлі де өсіп келеді. Бұл тенденция жалғасқанша, сауатты бизнес-жоспар құра алатын, үзіліссіз жеткізуді ұйымдастыра алатын, үлгілік ассортиментте қажетті ассортиментті қамтамасыз ете алатын және қоймаларды баяу қозғалатын заттармен шектен тыс толтыруды болдырмайтындар бизнесте жеңімпаз болады. Бәсекелестік әсіресе модель жылының ауысуы кезінде күшті болады, әрбір жеткізуші өз ұсынысын жеңілдіктер, сыйлықтар және т.б. арқылы сатып алушы үшін барынша тартымды етуге тырысады.

Шетелдік автокөлік нарығы бірте-бірте еуропалық әріптестерінің барлық мүмкіндіктеріне ие болуда. Бірақ бүгінгі күні де осы бизнеске кіруге шешім қабылдаған инвестор өз капиталының көрінетін ұлғаюына сене алады. Мұны барлық дерлік әлемдік өндірушілердің ішкі нарыққа жіті назар аударуы және тұтынушылардың шетелдік автокөліктерге үнемі өсіп келе жатқан сұранысы дәлелдейді.

2023 жылдың бірінші тоқсанында Қазақстанға 83 миллиард теңгені құрайтын кедендік баж салығы төленіп, 25 мыңнан астам жеңіл автокөлік әкелінді. Өткен жылы дәл осы кезеңде елімізге 8 мыңнан сәл астам автокөлік әкелініп, кедендік төлемдердің көлемі 24,7 млрд теңгені құрады.

Жеңіл автокөлік негізінен Азия елдерінен әкелінеді, Таиландтан тамыз айында 5,7 млн долларға 303, қыркүйек айында 12,4 млн долларға 641 дана әкелінген. Корей елінен тамызда 549 (7,5 млн доллар), қыркүйекте 717 (11,8 млн долларға) дана жеткізілген. Қытайдан тамызда 986 (13,4 млн доллар), қыркүйекте (18 млн долларға) 1 285 дана тасымалданған. Жеңіл көліктің басым көпшілігі Жапониядан әкелінеді, тамызда (65,9 млн долларға) 1 476, қыркүйекте (66,9 млн долларға) 1 763 дана жеткізілген.

Ағымдағы жылдың ақпан айында автокөлік әуесқойлары арасында ең танымал брендтер:

- Chevrolet – бір айда 3 612 автокөлік сатылды;
- Hyundai – сәл артта қалды және 3 458 сатылды;
- Kia – қазақстандықтар 1815 автокөлік сатып алды.

Сондай-ақ үздік бестікке Toyota маркалары (873 автокөлік) және қытайлық Chery бренді (667 бірлік) енді. Бұл ретте Қытайдың тағы екі бренді үздік ондыққа енді. Көлік маркалары бойынша Қазақстанда ең көп көліктердің көшін ВАЗ-Lada (757960 дана) бастап тұр. Ал екінші орындағы Тойота маркалы көліктердің саны 487453 авто.

Астана қаласындағы «ТОЙОТА СИТИ АСТАНА» дилерлік орталығы өз тұтынушыларына келесідей қызмет түрлерін ұсынады.

Қызмет көрсету орталығы белгілі итальяндық компания Ravaglioli заманауи 22 көтергіштерімен жабдықталған, сондай-ақ 2 шиномонтажды және теңестіру орталығында компьютерлік геометрия стенді жабдықталған, сондай-ақ, токарлық білдеу, тежегіш дискілері жонып өндеуге арналған білдеуі бар. Сіздің автокөлігіңізге қызмет көрсету Жапония, Германия, Ресей оқу орталықтарында үнемі оқылатын, Toyota автокөліктерге қызмет көрсеті саласында соңғы технологиялық жетістіктерді иеленетін кәсіби білікті механика мамандары арқылы атқарылады. Сонымен қатар, ол техникалық және сату қызметкерлерімен тұрақты сабақтар өткізетін сыныпқа ие. Қызмет көрсету орталығы сіздің автокөлігіңізге білікті және жылдам қызмет көрсету үшін арналған жетекші өндірушілердің құрал-жабдықтарымен жабдықтанған. Сонымен қатар Toyota автомобиль иелерінің сапалы қызмет көрсету қажеттіліктерін қанағаттандыру үшін арналған. Түпнұсқа қосалқы бөлшектерді пайдалана отырып, сіздің автомобиліңізді жөндеу және техникалық қызмет көрсету үшін. барлық бөлшектер сапа мен кепілдік сертификаттармен қамтамасыз етілген.

- жүйелердің компьютерлік диагностикасы;
- бүрку жүйесі тазалау;
- кез келген күрделіліктегі электр жабдықтарды жөндеу;
- қозғалтқышты жөндеу және реттеу;
- қорап жұмыстары;
- автокөлік бояу;
- механикалық беріліс қорабы жөндеу;
- автоматты беріліс қорабын жөндеу;
- агрегатты жөндеу (үлестіру берілісі, беріліс қорабының, бәсеңдеткіштер);
- жүріс бөлігін жөндеу;
- доңғалақтардың компьютерлік геометриясы;
- керек-жарақтары орнату;
- 3 постылы жуу;
- дөңгелектерді тікенектеу және т.б.

Жүрісі бар автомобильдерді сатып алу кезінде төмендегі жағдайларға назар аудару қажет. Автомобильдің трек-кодын google-ға теру арқылы, автомобильдің соғылғанын не

соғылмағанын білуге болады. Кейбір деректерде апат болған орынның мекенжайы да дәлмедәл көрсетіледі. Сондай-ақ автокөлікті «гибдд рф», «reestr-zalogov.ru» сайттары арқылы тексерген жөн. Жолаушы орындығының астында арнайы VIN кодқа арналған платформа бар (сурет 1). Тексеру барысында, мұқият сандарына, бояуларына, механикалық өзгерістеріне, болттарына аса мән беру керек.

Сурет 1 – VIN кодқа арналған платформа

Тексеру барысында автокөлік есіктеріне де көңіл беру керек. Соғылған автокөлік топсаларында бояулардың, механикалық өзгерістердің болуы әбден мүмкін.

Сурет 2 – Автокөліктің бұрандалы бонттары

Автокөліктің бұрандалы бонттарына да көңіл бөлген жөн, себебі соққы алған автокөліктің бонттар шешіледі. Шанақтың артқы жағын тексеру барысында жүк салғыш қақпағының VIN кодын тексеріп алған жөн.

Сурет – 3 Шанақ VIN коды

Дилерлік орталықтан жаңа автокөлік сатып алған жағдайда, оған бірнеше жылға кепілдік беріледі. Ал жүрісі бар автокөлікке кепілдік берілмейді. Егерде жүрісі бар автокөлік сатып алар кезде, жоғарыда аталған кеңестерді пайдалану керек.

Көлік экономиканың басым секторына айналуға, ал көлік ресурсы оның өндірістік әлеуетінің жетекші ресурстарының бірі болып табылады, сондықтан қазіргі заманғы экономика көліктік тәуелділіктің жоғарылауымен сипатталады. Дамыған елдердің экономикасының өндірістік сұраныстан тұтынушылық сұранысқа қарай қайта бағдарлануына байланысты соңғы онжылдықтарда көліктің рөлі де өзгерді. Бақылаулар көрсеткендей, халықтың тұтынушылық сұранысы маңыздылық дәрежесіне сәйкес келесі реттілікте орналасқан: азық-түлік тауарлары – тұрғын үй – көлік.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

1. Рейтинг автомобильных брендов по индексу удовлетворенности автомобилем [Электронный ресурс]. «АВТОСТАТ Аналитическое Агентство – Режим доступа: URL: <https://www.autostat.ru/infographics/19462/>
2. Рейтинг автомобильных брендов [Электронный ресурс]. «АВТОСТАТ Аналитическое Агентство». – Режим доступа URL: <https://www.autostat.ru/infographics/28799/>
3. Динамика продаж легковых автомобилей [Электронный ресурс]. «Ассоциация европейского бизнеса (АЕБ)» – Режим доступа: URL: <https://aebrus.ru/ru/media/press-releases/sales-of-cars-and-light-commercial-vehicles.php>
4. James L.Riggs. Planning, Analysis, and Control [Текст]. - John Wiley and sons, INC. New York, 2018, 340 p.

УДК 629.9. 629.3

КАРЬЕРЛІК АВТОСАМОСВАЛДАРҒА СЕРВИСТІК ҚЫЗМЕТ КӨРСЕТУДІҢ ЖАҢА ӘДІСТЕРІ

Досмағанбет Думан Ғазизұлы
duman310899@gmail.com

Әбілқас Сағынов атындағы Қарағанды техникалық университеті, «Көлік техникасы және логистикалық жүйелер» кафедрасының ТТМ-22-1 тобының магистранты
Ғылыми жетекшісі – С.Ж. Кабикенов

Соңғы жаңартулар кезінде карьерлік автосамосвалдарға қызмет көрсетудің жаңа әдістері жабдықтың тиімділігін, сенімділігін және басқарылуын жақсартуға бағытталған инновациялар мен технологияларды қамтуы мүмкін. Осы саладағы кейбір ықтимал **жаңа әдістерге** мыналар жатады:

Мониторинг және диагностика жүйелері: автосамосвалдардың барлық негізгі тораптары мен агрегаттарының жай-күйін үздіксіз бақылау үшін заманауи мониторинг жүйелерін пайдалану. Бұл жүйелер ықтимал проблемаларды тез анықтауға және сәтсіздіктерді болжауға мүмкіндік береді.

Болжалды техникалық қызмет көрсету технологиялары: бөлшектердің өмір сүру уақытын болжау, оңтайлы техникалық қызмет көрсету аралықтарын анықтау және жоспарланбаған тоқтап қалуды болдырмау үшін алгоритмдер мен жасанды интеллектті енгізу.

Бұлтты бақылау және басқару платформалары: автосамосвалдарды қашықтан бақылау және басқару үшін бұлтты технологияларды пайдалану. Бұл операторларға аппараттық құралдың күйін нақты уақыт режимінде бақылауға және деректерге негізделген шешімдер қабылдауға мүмкіндік береді.